

Til Europa-, forbruger-, og erhvervsordførerne
Folketinget
Christiansborg
1216 København K

Den 18. maj 2021

Vedr. Digital Services Act og opfordring til den danske forhandlingslinje

Forbrugerrådet og Dansk Erhverv noterede sig, at et bredt flertal af Folketingets partier under 1. behandlingen af B 125 den 23. marts gav udtryk for, at online markedspladser skal leve op til samme regler for produktsikkerhed og forbrugerbeskyttelse som alle andre netbutikker.

Det vil beskytte forbrugerne mod de ulovlige og farlige produkter, som i dag sælges fra særligt online markedspladser og samtidig give danske netbutikker og butikker, som bruger mange ressourcer på at efterlever reglerne, mere lige konkurrencevilkår.

Der er en unik chance for dette nu, idet der foregår forhandlinger om EU-Kommissionens forslag til fremtidige regler for platforme og online markedspladser, den såkaldte Digital Services Act (DSA).

Torsdag den 20. maj skal Folketingets Europaudvalg drøfte udkastet til regeringens foreløbige generelle holdning til Digital Services Act. Forbrugerrådet Tænk og Dansk Erhverv opfordrer Folketinget til at sikre, at Danmark i forbindelse med forhandlingerne om DSA'en arbejder aktivt for, der sættes en stopper for, at salg af ulovlige og farlige varer på online markedspladser kan ske uden ansvar og konsekvenser for onlinemarkedspladserne. Vi er derfor glade for, at regeringen lægger stor vægt på, at online markedspladser skal leve op til forbrugerbeskyttelsesreglerne, herunder produktsikkerhed.

Forbrugerrådet Tænk og Dansk Erhverv vurderer dog ikke, at de tiltag som omtales i den foreløbige holdning i samlenotatet af 4. maj 2021 (ERU Alm. del - Bilag 314) er tilstrækkelige. Det gælder særligt spørgsmålet om produktsikkerhed, som reguleres på en anden måde end den traditionelle forbrugerpolitik, hvor spørgsmålet om hvor aktiv rolle markedspladsen spiller er afgørende.

I den meget detaljerede og effektive produktsikkerhedslovgivning følger ansvaret derimod aktørernes rolle i leveringskæden. Hvis salget af ulovlige varer skal stoppes, skal Danmark arbejde for, at online markedspladser skal opfylde samme krav som fysiske importører gør, når de formidler varer fra sælgere i 3. lande, som ingen andre i Europa har fabrikant- eller importøransvaret for.

Når varer fra 3. lande sælges i fysiske butikker og almindelige europæiske netbutikker er der allerede taget hånd om den sikkerhed og de pligter, der følger af importøransvaret. Det er derfor skadeligt for både forbrugersikkerheden og konkurrenceforvridende, at online markedspladserne ikke skal løfte samme ansvar.

Vi opfordrer derfor Folketinget til at udbygge regeringens mandat med følgende punkter:

- Regeringen skal arbejde aktivt for at sikre, at der ikke kan komme ulovlige og farlige produkter ind i Europa fra 3. lands sælgere på online markedspladser, som ingen i EU har ansvar for sikkerheden af.
- Regeringen skal arbejde aktivt for at sikre, at alle varer, som sælges på online markedspladser, enten er tilknyttet en importør eller fabrikant i EU, som har ansvaret for at efterleve de krav og forpligtelser, der gælder for en fabrikant eller en importør efter EU-lovgivningen, eller at markedspladsen selv påtager sig det ansvar, som en importør har efter EU-lovgivningen, da de må anses for ”digitale importører”.
- Regeringen skal arbejde for, at der laves et særligt afsnit i DSA’en der vedrører online markedspladser og salg af varer.

Det skal ses i lyset af, at DSA’ens foretrukne værktøj er at fjerne ulovligt indhold, når de bliver gjort opmærksom på det (også kaldet ”notice and take down”), er utilstrækkeligt til at sikre forbrugerne mod ulovlige og farlige produkter. Her kræves en forudgående kontrol. Det skal også ses i lyset af, at der er stor forskel på regulering af ytringer og produkter, og at det bør afspejles i DSA’en.

- Regeringen skal arbejde for en klar lovhjemmel til, at europæisk etablerede online markedspladser, der faciliterer salg af varer fra sælgere i tredjelande til slutbrugere i EU, kan holdes ansvarlige for produktansvar på linje med europæiske importører, jf. produktansvarslovens § 4, stk. 2, hvor importørens forpligtelser er beskrevet),
- Regeringen skal arbejde for, at det præciseres klart i DSA’en, at aktive online markedspladser skal efterleve den øvrige grundlæggende forbrugerbeskyttelseslovgivning som markedsføringslov, købelov, forbrugeraftalelov og produktansvar. Det er derfor vigtigt, at selve artikel 5(3) udvides og præciseres, så det er klart, hvilke forbrugerrettigheder der omfattes og hvornår. Det skal ikke være muligt at påkalde sig et formidlerforbehold, når man er aktivt involveret i købsprocessen. Regeringen skal derfor arbejde for en præambel, der beskriver nogle af de kriterier, der afgør hvornår en platform eller markedsplads må betragtes som aktiv.
- Regeringen skal sikre, at kravene til forbrugersikkerhed og forbrugerrettigheder ikke kan gradbøjes, men skal gælde både små og store online markedspladser, ligesom de i dag gælder både små og store netbutikker og fysiske butikker.

Uddybende begrundelse

Forbrugerrådet og Dansk Erhverv byder nye forretningsmodeller velkomne, men det er uholdbart, at der sælges varer fra 3. lands virksomheder på de digitale markedspladser, som ikke lever op til reglerne for produktsikkerhed og hvor den øvrige forbrugerlovgivning heller ikke efterleves eller kan håndhæves. Konsekvensen er, at lovlydige virksomheder udkonkurreres og at forbrugersikkerheden bringes i fare.

Forbrugerrådet Tænk har de sidste år købt og testet en lang række produkter fra legetøj til kosmetik, og dokumenteret alt fra farlig konstruktion til højt indhold af ulovlig kemi i en række produkter og dermed alvorlige overtrædelser af sikkerheden. Dansk Erhverv har ligeledes gennemført en undersøgelse af 50 køb på 3 online markedspladser med samme nedslående resultat. Det samme har den Europæiske forbrugerorganisation BEUC, den europæiske legetøjsorganisation Toy Industries of Europe, det svenske Elsäkerhetsnetværk m.fl.

Fysiske butikker og netbutikker i EU skal efterleve reglerne, men de digitale markedspladser hævder, de kun har status som formidlere og derfor ikke kan holdes ansvarlige, hvis sælgerne på deres markedspladser ikke efterlever reglerne – uanset om disse sælgere kommer fra Europa eller Asien og uanset hvor aktiv en rolle de spiller overfor køberne.

EU-Kommissionen fremsatte den 15. december 2020 et forslag til ”Digital Services Act” (DSA), som skal regulere hvilket ansvar platforme og online markedspladser fremover skal have. Forslaget løser desværre ikke problemet med salget af farlige produkter. Det lægger alene op til at onlinemarkedspladserne skal være hurtigere til at fjerne ulovlige og produkter fra deres hjemmesider, hvis de bliver bedt om det, men på det tidspunkt *er* skaden sket og de farlige produkter er ude i en masse hjem. Samtidig er det ganske få farlige produkter myndighederne opdager. I 2020 anmeldte EU’s myndigheder 2.253 farlige produkter til EU’s Safety Gate Rapex¹. Sammenholdt med at en online markedsplads som Wish har 2 mia. produkter til salg og Amazon i Sverige 135 mio. produkter, siger det sig selv, at det aldrig kan erstatte en forudgående kontrol fra virksomhederne selv.

Det er et grundlæggende princip i det indre marked, at ingen varer skal kunne bringes på det europæiske marked uden at en aktør i EU har ansvaret for lovligheden og sikkerheden af produktet FØR det bringes på markedet. Det betyder i praksis, at hvis producenten ikke er hjemmehørende i EU, så skal der være en importør, der påtager sig ansvaret for at sikre, at fabrikanten har sikret at produktet er i overensstemmelse med EU-lovgivningen og importøren har ansvaret overfor EU-forbrugeren, hvis produktet er defekt og forårsager skade.

Problemet er bare, at disse pligter ikke gælder ved den digitale import, der sker når online markedspladser formidler salg af produkter fra tredjelande til forbrugere i EU. Men Digital

¹ <https://www.sgs.com/en/news/2021/04/safeguards-04321-eu-safety-gate-rapex-annual-report-2020-published>

import skal selvfølgelig også omfattes af ansvar, hvis man virkelig vil stille online og offline handel ens.

Forbrugerrådet og Dansk Erhverv opfordrer til, at Danmark i forbindelse med DSA'en arbejder for, at online markedspladser får status som digitale importører, hvis de bringer varer på markedet fra 3. lande, som ingen andre i EU har fabrikant- eller importøransvaret for.

Det er derudover også uholdbart, at markedsføringen på flere online markedspladser er vildledende og at forbrugerne ikke kan se handelsbetingelserne og ikke ved, om de er sikret deres grundlæggende forbrugerrettigheder. Også her hævder onlinemarkedspladserne de ikke er ansvarlige, selvom de er aktivt involveret i hele købsprocessen. Forbrugerrådet og Dansk Erhverv opfordrer til at Danmark arbejder for, at det bliver klart, at online markedspladser som er aktivt involveret i købsprocessen, bliver ansvarlige, og at de kriterier Forbrugerombudsmanden nævner i svaret på spørgsmål 227 (ERU) fra 12. februar 2021 skrives ind i DSA'en, f.eks. i en forklarende præambel til artikel 5 (3). Det gælder bl.a. aktiv involvering i at optimere eller fremme salget af produkter på platformens hjemmeside, kendskab til og kontrol over teknikker, der tilskynder forbrugere til at foretage en købsbeslutning, at platformen tilbyder rabatter m.v.

Det er samtidig vigtigt at styrke kontrollen i Danmark. Overvågningsmyndigheder som Sikkerhedsstyrelsen, Forbrugerombudsmanden, Miljøstyrelsen og Kemikalieinspektionen, Toldstyrelsen skal have ressourcer til at løfte denne opgave og de skal samarbejde tættere, da erfaringen er, at de 3. landssælgere som ikke overholder produktsikkerhedsreglerne ofte heller ikke overholder reglerne om kopivarer, markedsføring og forbrugerbeskyttelse – og i øvrigt også angiver værdien af pakkerne for lavt, for at undgå at betale moms.

Vi står til rådighed for eventuelle spørgsmål.

Med venlig hilsen

Uffe Rabe Krag
Afdelingschef
Forbrugerrådet Tænk

Lone Rasmussen
Markedschef
Dansk Erhverv